

Nebeská Sofie a Trojice

Sergej O. Prokofjev

Zde číhá ještě další, opačné nebezpečí. Spočívá v tom, že se Sofie zaměňuje s druhou nebo třetí osobou Nejsvětější Trojice, protože některé její funkce v našem kosmu připomínají charakter působnosti Loga nebo Ducha Svatého.

Jak jsme se zmínili už v druhé části této práce, nedokázali se úplně vyhnout tomuto nebezpečí dokonce ani nejvýznamnější mystikové a teologové. Z čeho vyplývá toto nebezpečí? V přednášce z 28. dubna 1907, která byla věnována duchovně vědeckému pozorování Otčenáše, nejdůležitější křesťanské modlitby, načrtl Rudolf Steiner, když líčil projevy sil Otce, Syna a Ducha Svatého v našem kosmu jako vůli, království a jméno, následující obraz. Otec tvoří centrum výstavby světa, je zdrojem božské vůle, která je nasměrována k tomu, aby se všechno projevilo. Syn (Logos) tvoří ze sil „periférie“, když vytváří různorodost bytostí v kosmu neboli světové království, které v tvůrčím procesu představuje uskutečňování božské vůle a současně její obraz, který usiluje zpět k centru. Třetí osoba Trojice, Duch Svatý, působí v procesu, kdy se jednotlivé bytosti stávají vědomými ve společném působení vůle a království ve všech jejich projevech ve vesmíru. V probouzení tohoto vědomí leží zdroj individuality každé jednotlivé bytosti, která tím, že do sebe přijímá Ducha, se stává bytostí, jež v sobě nese Já a s ním sebevědomí neboli jméno.

A tyto dvě poslední vlastnosti, které se projevují v tvůrčím procesu Trojice, nacházíme také u Sofie: zaprvé současně zobrazující i tvůrčí charakter její činnosti (zobrazující ve vztahu k tomu, co je nad ní, a tvůrčí ve vztahu k tomu, co je pod ní) a zadruhé její schopnost probouzet individuální vědomí v mnohotvárnosti všech bytostí, které jsou s ní spojeny.

Tak Nebeská Sofie uskutečňuje ve svém působení ve vytvořeném kosmu dvě věci: na jedné straně „zobrazuje“ tvůrčí aktivitu jak druhé, tak i třetí osoby Trojice, na druhé straně „ji projevuje“, ale sama není ani jednou, ani druhou osobou Trojice, ale spojovacím článkem mezi nimi a pozemským lidstvem. To se potvrzuje také jejím hierarchickým složením: sestává jen z bytostí druhé a třetí hierarchie, které reprezentují v kosmu princip Syna (Krista) a Ducha Svatého, a nikoli z bytostí první hierarchie, reprezentující princip Otce. Tam, kde jednotliví mystikové pokládali toto zprostředkující Sofiino působení za bezprostřední projev původních principů, byla

Sofie mylně zaměňována s tvůrčím Logem nebo s Duchem Svatým - nikdy ale s Otcem.

Hodně často ji lidé zaměňovali s Duchem Svatým. Nepochází to jen z toho, že slovo „duch“ je ve staré hebrejštině i v mnoha jiných východních jazycích ženského rodu, ale především z nedostatečné schopnosti rozlišovat mezi Duchem Svatým a různými bytostmi třetí hierarchie, které ho v našem kosmu reprezentují: andělé, archandělé a archai. Neboť když se tyto bytosti jako poslové (články) Nebeské Sofie zjevovaly lidstvu, pak je různí mystikové pokládali za „ženské“ bytosti neboli bohyně, i když byly současně jako individuální bytosti také nositeli impulsů Ducha Svatého, pak se ukázalo jako mimořádně těžké pochopit rozdíl mezi Duchem Svatým a Sofií v konkrétních mystických zážitcích a mohlo to vést k chybování.

Díky tomu můžeme také pochopit, proč se tolik hovoří ve starých vyprávěních o mnoha bytostech „ženského“ pohlaví ve vyšších světech. Nejsou totiž ničím jiným než projevem různých kategorií bytostí třetí hierarchie, které působí jako poslové (články) Nebeské Sofie.

Tak např. v řecké mytologii nalézáme mnoho generací ženských božstev, bohyně. K nejstarší generaci patří Gáia a Rhea, ke střední generaci Deméter a Hera, k nejmladší pak Afrodité, Artemis (Diana), Pallas Athéna, Persefona a další. Z hlediska hierarchií patří nejstarší generace k hierarchii archai, střední generace k archandělům a nejmladší k andělům. Z okultního pohledu nevystupují ale sami za sebe, ale jako poslové (články) Nebeské Sofie, a tak se projevují v „ženské“ postavě. Přitom mohou nejrůznější duchové třetí hierarchie občas v rámci bytosti Nebeské Sofie sloužit jako prostředníci té či oné vlastnosti druhé hierarchie. Tak byla např. Pallas Athéna z hierarchie andělů prostředníkem duchů moudrosti a Artemis (Diana) duchů pohybu. Odtud také pochází Dianin vztah k plodnosti (viz podoba efezské Diany), neboť na starém Slunci sice duchové moudrosti obdarovali člověka éterickým tělem, a tím současně položili základ pro rostlinnou říši, ale byli to duchové pohybu, kteří tyto síly moudrosti přivedli k úplnému rozkvětu jakožto síly vytvářející život. A nakonec stáli za Afroditou v její čisté mysterijní podobě duchové formy, jejichž úkolem bylo vnést do zemského vývoje síly lásky.

Zvláště čistým způsobem se projevují síly Nebeské Sofie v postavách Deméter a Persefony, které patřily odpovídajícím způsobem k hierarchii archandělů a andělů. Působily v eleusínských mystériích a později, už v křesťanské době, se Persefona stala bohyní Náturou, jejíž zjevení prožívali tak velcí mystikové jako například Alanus ab Insulis a jiní členové školy v Chartres, stejně jako Dantův učitel Brunetto Latini. Podle Rudolfa Steinera ale existoval mezi ní a její předchůdkyní podstatný rozdíl. Řekové vnímali v Persefoně (a to platí také do určité míry i pro egyptskou Isidu) to, co proniká jako duchovní princip všechno to, co je v přírodě „klidné“ a „trvalé“, zatímco

křesťanští mystikové ze školy v Chartres viděli v postavě bohyně Nátury duchovní princip, „který uvádí vše do pohybu a stále ji proměňuje“. Z okultního hlediska to znamená, že se v eleusínských mystériích projevovali v andělovi Persefony duchové moudrosti a v andělovi Nátury duchové pohybu. (A za egyptskou Isidou stály bytosti z hierarchie archandělů, jejichž prostřednictvím ale působili i duchové moudrosti a tak dále.)

V lidových náboženstvích ale dostávaly všechny tyto bohyně antropomorfně-luciferské a někdy až ahrimanské rysy. Naproti tomu mohli zasvěcovaní neofyté, zejména v době rozkvětu, pěstovat reálný styk s různými články třetí hierarchie patřícími k Nebeské Sofii a jejich prostřednictvím mohli přijímat také inspirace od ještě vyšších bytostí. Z tohoto pohledu je správnější říci, že prostřednictvím každého Sofiina článku působí její celá sedmičlenná bytost „soborným“ způsobem, jen v každém jednotlivém případě dochází k zjevení určité hierarchické bytosti silněji než zjevení bytostí ostatních, a to podle konkrétního cíle zjevení.